

NACZELNE DOWÓDZTWO W. P.
(SZTAB GENERALNY)

Warszawa, dn. 22 paźdz. 1920 r.

Oddział II Informacyjny

BW № 48787 /II.

Do

/ według rozdzielnika /

W załączeniu przesyła się nadesłany przez
Oficera Łącznikowego Nacz.Dow.W.P.w Gdańsku Raport poli-
tyczny z Gdańska z dn.19 października 1920 r. L.dz.1504/II

1 Zał.

w/z Szef Biura Wywiadowczego

Otrzymują:

1. Adjutantura Generalna

2. Ministerstwo Spraw Wojskowych

Oddział II Sztabu

3. Sekcja Ewidencyjna II Oddz. Nacz. Dow. W. P.

Major

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

NACZELNE DOWÓDZTWO WOJSK POLSKICH

ADJUTANTURA GENERALNA

WARSZAWA

L. Dz. 5794/3 dnia 24/X 1920

1 załącz. Wykaza

Adj. ga

RAPORT POLITYCZNY Z GDANSKA.

Polityka Rządu Rzeszy Niemieckiej i W.m.Gdańska w celu stawienia oporu polonizacji Gdańska i w celu utrzymania W.Miasta dla Niemiec.

W okresie podpisania traktatu Wersalskiego miarodajne koła niemieckie uświadomiły sobie, że drogą krótko terminowego odwe-
tu nie naprawią doznanych klęsk, i że czeka ich długa, wytężona
praca organizacyjna w celu skonsolidowania wewnętrznego odbudo-
wy ekonomicznej i politycznego przetrzymania "Ententy."

Ale Rząd Republiki niemieckiej spotykał na każdym kroku
trudności, szczególnie gdy chodziło o demobilizację i ujęcie
w swe ręce prawicowych kół. Zamach Kappa wykazał, że najwięk-
szą trudność stanowi opanowanie wojskowych sferni poddanie ich
woli "żydowsko socjalistycznego Rządu" i dla tego Rząd niemiec-
ki musiał pójść po linii cichego sankcjonowania i pozornego
"nie widzenia" poczynań prawicy. Kierujące koła zrozumiały, że
jedynie drogą zorganizowania swego cichego udziału w poczy-
niach Eschericha utrzymują swą kierowniczą rolę. Tym też tło-
maczy się pozorna i istotna sprzeczność wytycznych polityki
Rządu niemieckiego wahającego się pomiędzy odruchami protestu
i uległości.

Na polu zagranicznej polityki, tych trudności nie było.
Zgodnie, ręka w rękę szli monarchiści i zwolennicy cesarza i
spartakiści do urny wyborczej na Mazurach. W tymże samym
Heimatsdienście pracowali monarchiści, demokraci, socjaliści,
aby utrzymać niemieckie wpływy na wschodzie.

To samo odczuwa się w Gdańsku. Wysilki prawicy i lewicy
idą zgodnie po linii szkodzenia interesom państwa polskiego
i po linii utrzymania niemieckich wpływów & organizacji na pols

kim Pomorzu.

W pracy tej wysiłki Berlina i wewnętrzne wysiłki niemieckich obywateli Gdańska idą po jednej linii i ręka w rękę. Rzesza Niemiecka i W.m.Gdańsk w chwili podpisania traktatu Wersalskiego stwarzały w Gdańsku organizację przeznaczoną do walki z Polską, która będąc filarem niemieckiego ducha — który na "przetrawienie" traktat gwałtu i krzywd."

Wymienię kolejno akcję Berlińską a następnie niemieckie akcje w łonie W.m.Gdańska.

R Z A D N I E M I E C K I.

1/ wpływami swymi osiągnął, że Wysokim Komisarzem Ligi Narodów w Gdańsku został Anglik, i to Sir Reginald Tower, były student uniwersytetu Heidelberskiego, wychowany na kulturze południowo zachodniej Niemczyzny. W listopadzie 1918 roku Attaché Marynarki kpt. M o l l e r przeprowadził z Berlinem odnośną konferencję, polecającą p. Towera — jako najmniejsze zło.

Jak późniejsze wypadki okazały — wybór z punktu niemieckiego widzenia nie był zły.

Słabość p. Towera w stosunku wrogiemu dla Polaków stanowiska gdańskich Niemców, jego "bezzadność" wobec sabotażów i gwałtów przeciwpolskich w połączeniu z dochodzeniem krzywd każdego Niemca pobitego na polskiej granicy przez Polaków — /pódróż jego do Dr. Wagnera do Starogardu/ udowodniły dostatecznie stopień "bezstronności" p. Towera.

Jako ilustracja stosunków — służyć może sama nazwa najsilniejszej partji gdańskiej — "Deutschnationale" — która doskonale mogłaby mieć bardziej Gdańskie brzmienie.

Osobiste stosunki p. Towera z p. Sahnem, i z "oficerem łącznikowym" por. Karnathem, dawały jego bezstronności oficjalny wyraz.

2/ Rząd niemiecki protegował i nieoficjalnie subwenjonuje stworzony "Ostdeutscher Heimatsdienst" — jako organ informacyjny i siedzisko propagandy. — Początkowy monarchistyczny odcień, który

którzy wprowadził i poszczególni szefowie filji zatarł swe wyraźne kontury i dziś filja gdańska pod kierownictwem kpt. Krause mniej lub więcej szczerze skłania się ku Związkom Zawodowym, zrozumiawszy, że o przyszłości Gdańska na dalszą metę zadecyduje robotnik sam. Zewnętrznie objawami tej zmiany jest fakt, że redakcja "Deutscher Volksrat" przeszła z rąk majora W e g e n e r a /monarchisty/ w ręce ks. Dr. B r a u n s c h w e i g a /liberał/ że współpracownikami są socjaliści większości, jak Westphal, Gehl, i zjednywują sobie coraz większe znaczenie. Wszyscy oni są opłacani przez Berlin! Dokładny wyraz ich działalności przedstawiam w moich raportach o Heimatsdienście.

3. Rząd Niemiecki, opłacający do dziś dnia urzędników w W.M. Gdańsku, tworzy etaty i rozbudował ostatnio policję Gdańską, tworząc pod pozorem kontroli paszportowej i kontroli obcopolitnicznych polski referat, zajmujący się szpiegostwem na rzecz Niemiec. Radca policyjny Hildebrant związany z Heimatsdienstem i ppłk. Stapfem /patrz niżej/ jest jednym z ogniw łańcucha łączącego Gdańsk z Berlinem.

4. Z ramienia Rządu Niemieckiego rezyduje w Gdańsku ppłk. S t a p f, b. Szef Sztabu X Armji Falkenheima /1918 r. oddał bolszewikom Wilno/, później Szef Sztabu XVII A.K., dziś oficer łącznikowy Wehrkreiskommando I oraz szef wywiadu niemieckiego w Gdańsku. — Wszelkie podsuwane Niemcom "dokumenty" polskie wędrowały różnymi drogami poprzez Heimatsdienst, poprzez policję lub Bank Chłopski, zależnie gdzie były dane — do ppłk. Stapfa.

5. Tenże S t a p f z ramienia Niemieckiego Min. Wojny stworzył w Gdańsku Kooperatywy b. żołnierzy i podoficerów XVII A.K. — mającą cele polityczne /patrz raport oddzielny o "Gemeinnützige Arbeit und Kreditgenossenschaft"/, oraz powołał ostatnio do życia organizację uzbrojonych stróżów nocnych "Danziger Wachgruppe".

6. Z ramienia Niemieckiego Ministerstwa Obrony Krajowej jego pieniądze organizuje w Gdańsku Mjr. W a g n e r Sicherheitspolizei? Einwohnerwehry, Ortswehry, byłe Regrostkompanje, orga-

zacje celne w postaci "Grenzschutzu" ,składającego się z wysłu-
żonych wachmaistrów i sierżantów Reichswehry.

7. Za berlińskie pieniądze prowadzi akcję propagandy
pismo "Die Brücke" i ludzie grupujący się dookoła niego.
Dawniej "Die Brücke" była organem H.K.T. Po wyjeździe szefa g
grupy H.K.T. Hr. H a s s l i n g e n a do Kołobrzega, redakcja
"Die Brücke" przeszła w ręce Dr. B r ö n n e r a ./demokrata/..
Mając wszystkiego 200 abonentów "Die BRücke" ma luksusowy lokal
i wspaniałe pokoje przyjąć.

Ostatnio "Die Brücke" uderzyła w ton "pojednania" _ i umie-
ściła kilka artykułów w duchu wyrównania nieporozumień, rzuca-
jąc myśl, że chce, jak sama nazwa wskazuje, być mostem między
Gdańskiem a Polską.

Zwracam na to specjalną uwagę ze względu na ścisły zwi-
zek "Die Brücke" z rządem niemieckim.

8. Z ramienia Berlina, mniej może kół rządowych jak pra-
wicowych, utworzony w Gdańsku BAUERNBANK prowadzi wywiad na p
Polskę i finansuje takowy.

Dyr. v. M a e r k e r /Krebsmarkt 2/
w ścisłym kontakcie z kpt. L e r c h e organizował "Westpreus-
sischer Landbund" na terenach Polskiego Pomorza .

II. WYSIŁKI GDANSKICH NIEMCÓW,
skupiających się bez różnicy przekonań partyjnych w walce anty-
polskiej zorganizowały się

1. w Gdańskich partjach politycznych.

Do niedawna Deutschnationaler ~~Kampfbund~~ i Deutsche Volkspartei
były inicjatorami hecy antypolskiej, pociągając za sobą inne
odłamy. _ Dzisiaj gros akcji przeszło do partji centrowej. Jest
to katolicka partja /organ Danziger Volksblatt/, która dzięki
swemu wyznaniu ma najściślejszy związek z Polskim Pomorzem przez
księży i ma dlatego najlepsze informacje o Polsce.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Zentrum informuje też Heimatsdienst _ podlegając do ogłaszania "polskich gwałtów.

Organ Demokratów. Danziger Zeitung trzyma prym w tendencyjnej brudnej walce z polskością. Komunikaty Danziger Ztg. podczas ofensywy bolszewickiej uragały przyzwoitości i tylko stanowczy sukces polskiej broni zmusił to gadzinowe pismo do względnego milczenia i ograniczenia się do walki z zapłotem. W ostatnich czasach wymieniano mi p. Bährmanna korespondenta Vossische Ztg. w Warszawie, jako korespondenta jednocześnie Danziger Ztg. Donoszono mi, że korespondencje z Warszawy pochodzą z jego pióra.

Nie mając o tym sądu polecam uwadze kompetentnych organów p. Bährmanna oraz jego stosunki z hr. Obersdorffem. B. ma prowa-
dzić mały wywiad dla pisma niemieckiego, w Warszawie.

Danziger Zeitung zmieniła redaktora E. Wallenberg /żyd/ ustąpił i zastąpił go Müller były red. Münchener Neueste Nachrichten /wszechniemiec/.

Deutsche Nat. Volkspartei odwieczny wróg polaków zużytkowała ostatnio swą energję na stworzenie sieci swej partji po całym obszarze W.M.. Pod nazwą "Landverband Westpreussen". /Przywódca K e t t e _ Zoppot./

skupia się:

Landesverband Danzig /Schwegemann/

Kreisgruppe Danzig Stadt / Dr. Hillger _Wrzeszcz/

Frauengruppe Danzig /Frl. Possart/

Kreisgruppe Danziger Höhe /v. Ziegler _Schwarzenfelde

" Danziger Niederung /ks. Christiani Trutenau

Jest to dziś najliczniejsza partja w Gdańsku.

Wszechniemcy /"Alldeutscher Verband, Ortsgruppe Danzig" prez.

Schwegemann und "alldeutscher Weichselgau" /Kotte _Zoppot/ tworzą punkt przejściowy do

2./ partji monarchistycznej pod przewodnictwem kpt. Lange /Oliva/ przyjaciela, ^{Kronprinz} z którym utrzymuje żywy kontakt. Lange wy-
daje "Ostdeutsche Monatshefte" i robi cichą propagandę Hohenzollernów.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

15

Lange związany jest z tz "Deutscher Kulturausschuss w Bydgoszczy patrz raport Nr. ^{1324/II} z dnia ^{25/X} 1924
 ideowo blisko Langiego i w kontakcie z nim są

a./ major Wagner

kpt. a.D. Köhler /prezes. "Bund ehemaliger Offiziere"
 w Langfuhr

te ostatnie nici prowadzą do centrali w Prusach Wschodnio
 do Rominten.

3. Związki Zawodowe Nie będąc ściśle biorąc partją polityczną
 stanowią najwdzięczniejsze pole ekspansji każdej propagandy. Prawica
 zrozumiała, że bez robotnika nie zadecyduje o przyszłości
 Gdańska i widać jak każda z partji lub organizacji prawicowych
 obława pazury i zbliża się pod płaszczem protektora lub doradcy do
 związków zawodowych _ Heimatsdienst, Wagner_ a najwięcej pp. Stapi
 (patrz wyżej) mają nici wiodące do sfer ^{pacujących} ~~pacujących~~ fizycznie "Ge-
 meinnützige Arbeits_ und Kreditgenossenschaft" i do sfer bezrobot-
 nych poprzez tąże organizację.

Kilka słów o niezależnych i komunistach.

Wpływowy element, chwiejny, skłaniający się ku Moskwie _przy-
 wódcy bez charakteru i bez zasadniczego wpływu.

Element podatny dający się opanować jedynie przez jemu podob-
 ny element polski, zorganizowany, lewy w przekonaniach_ moralnie
 dyscyplinowany świadomy swych celów lub też świadomie i mądrze
 prowadzony.

Jest to jeden z dróg prowadzących do stworzenia egzekutywy
 polskiej w Gdańsku i do spolszczenia portu.

Prace w tym kierunku są podjęte przez Nacz. Istwo przez powo-
 łanie do życia polskiego związku transportowców w porcie.

Dubin
Phu